

УДК 577:378.4(477.74)

[https://doi.org/10.18524/2077-1746.2024.2\(55\).320490](https://doi.org/10.18524/2077-1746.2024.2(55).320490)

С. А. Петров, д.б.н., професор; <https://orcid.org/0000-0001-9390-4006>
С. С. Чернадчук, к.б.н., доцент; <https://orcid.org/0000-0003-3109-7418>
О. К. Будняк, к.б.н., доцент; <https://orcid.org/0000-0002-8256-4664>
А. В. Сорокін, к.б.н., доцент; <https://orcid.org/0000-0002-9151-6488>
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, кафедра молекулярної біології, біохімії та генетики, вул. Всеволода Змієнка, 2, м. Одеса, 65082, Україна, e-mail: biochem_bio_onu@ukr.net

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КАФЕДРИ БІОХІМІЇ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Розглянуто основні етапи становлення та розвитку кафедри біохімії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова: від заснування медичного факультету Імператорського Новоросійського університету (1901) до реорганізації кафедр біологічного факультету Одеського національного університету (2022). Показано внесок видатних вчених, які працювали на кафедрі у різні роки. Охарактеризовано основні здобутки, пріоритети та головні напрямлення діяльності кафедри.

Ключові слова: історія, Одеський університет, кафедра біохімії.

Університет в Одесі відчинив двері для перших студентів 1(13) травня 1865 р. у складі трьох факультетів – історико-філологічного, фізико-математичного та юридичного, а в 1900 р. був заснований медичний факультет [7, 8].

В 1901–1902 н.р. на щойно організованому медичному факультеті Імператорського Новоросійського університету (ІНУ) в м. Одеса була створена кафедра фізіологічної хімії, яку очолив ординарний професор Анатолій Костянтинович Медведєв [3-5, 13-15], цю дату варто вважати як початок розвитку біологічної хімії в ІНУ.

Анатолій Костянтинович Медведєв народився у 1863 р. Навчався на природничому відділенні імператорського університету Санкт-Петербургу, але потім перейшов до військово-медичної академії. Під час навчання в академії брав активну участь в експериментальній роботі. Зокрема, він вивчав вплив стислого повітря, кисню і вугільної кислоти на нервову подразливість організму.

У 1888 р. Медведєв А.К. закінчив військово-медичну академію, отримав диплом з відзнакою та звання військового лікаря. У період з 1893 по 1895 рр. Медведєв А.К. працював у військово-медичній академії під керівництвом професорів Івана Рамазовича Тарханова та Івана Петровича Павлова. В 1893 р. він захистив докторську дисертацію: «Про відношення лейкоцитів до надходження до крові деяких речовин» [9].

В 1895 р. Медведєв А.К. був переведений до ІНУ прозектором при кафедрі фізіології, а з травня 1896 р. – приват-доцентом по кафедрі фізіології тварин.

З моменту організації кафедри фізіологічної хімії (1901), її очільник А.К. Медведєв почав читати курс «Фізіологічна хімія, хімія білкових речовин та їх найближчих похідних, вуглеводів і жирів, вчення про неорганічні ферменти та травні соки хімії травних процесів (кров та лімфа)» [3-5, 12-15]. В рамках вказаного курсу Анатолій Костянтинівич Медведєв започаткував практичні заняття з групами студентів.

В 1902 р. Медведєв А.К. отримав посаду ординарного професора кафедри фізіологічної хімії медичного факультету ІНУ [13-15]. Сфера наукових інтересів його торкалася механізмів утворення аміаку у тваринному організмі. Він показав прямий вплив гормонів щитовидної залози на швидкість дезамінування в крові фенілаланіну, аланіну і аспартату. Крім того, Анатолій Костянтинівич Медведєв був автором понад 10 наукових праць, присвячених вивченню процесів окиснення та був автором підручників: «Записки по физиологической химии», «Курс лекций по физиологической химии».

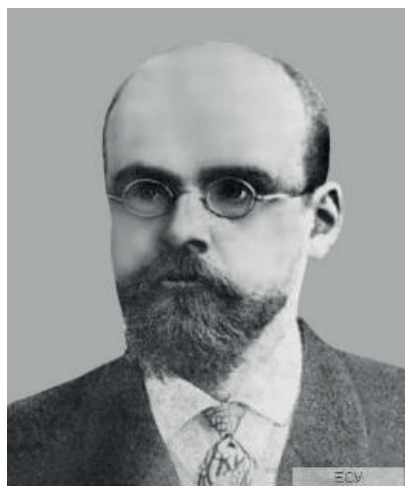
Анатолій Костянтинівич був прогресивною людиною, його глибоко поважали і цінили студенти та колеги, тому саме він був двічі обраний деканом медичного факультету ІНУ і обіймав цю посаду в 1905-1907 та 1916-1920 рр. [13-15].

В 1901 р. на кафедру був зарахований другий викладач – Василь Васильович Зав'ялов [1, 2, 6, 8].

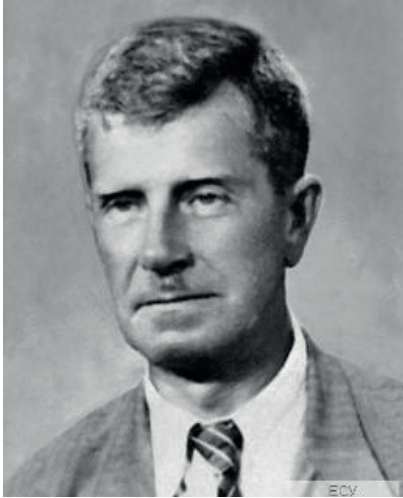
У 1891 р. Василь Васильович закінчив із золотою медаллю костромську гімназію та вступив на медичний факультет. У 1895 р. переїхав до Юр'єва (нині м. Тарту в Естонії) та перейшов на медичний факультет Юр'ївського (Тартуського) університету, де у 1896 р. отримав диплом лікаря, а в 1899 р. захистив дисертацію («К теории белкового

*Анатолій Костянтинівич Медведєв
1863-1921 [9]*

*Василь Васильович Зав'ялов
1873-1930 [6]*

*Юрій Васильович Медведєв
1903-1969 [10]*

пищеварення»), отримав ступінь доктора медицини [13-15].

Період життя в Одесі для лікаря В.В. Зав'ялова розпочався з 1901 р., коли його обрало лаборантом кафедри фізіологічної хімії ІНУ, а згодом – приват-доцентом цієї кафедри. З 1904 по 1908 рр. Зав'ялов В.В. працював екстраординарним професором кафедри зоології, порівняльної анатомії та фізіології, а у 1909–1920 рр. – ординарним професором цієї кафедри.

Наукові інтереси В.В. Зав'ялова були широкими, вони охоплювали як питання суто фізіологічні, так і біохімічні. Крім того, вчений займався проблемами бальнеології та курортології: вивченням есентукських мінеральних вод, курортних факторів Одеси та ін. Ряд робіт Зав'ялов присвятив біохімії гормонів, насамперед інсуліну. Також розробив органопрепарат «біотонін», який був рекомендований до застосування при симптомах слабкості та розладах нервової системи, серцевої слабкості, розладів обміну речовин.

Головним науковим досягненням В.В. Зав'ялова є отримання пластеїну під час пепсинного перетравлення білків.

Василь Васильович Зав'ялов вільно володів німецькою мовою і перекладав багато учбової та наукової літератури, зокрема, «Керівництво з фізіології хімії» Е. Абдергальдена, «Динаміка живої речовини» Дж. Леба (1910) тощо, є автором підручника «Анатомия и физиология человека» (1907) [13-15].

Після реорганізації в 1922 р. медичного факультету університету в Одеський медичний інститут, кафедра перестала існувати.

Новий етап біохімічних досліджень в Одеському університеті почався в 1944 р., з появою професора Юрія Васильовича Медведєва [10, 12].

Юрій Васильович Медведєв в 1925 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут і вступив до аспірантури Одеського сільськогосподарського інституту на кафедру анатомії і фізіології рослин до професора-фізіолога Г.А. Боровикова. Того ж року він виїхав до Ленінграду, де під керівництвом академіка Костичева С.П. спеціалізувався в галузі біохімії рослин та мікробіології. З 1926 по 1932 рр. Юрій Васильович працював у лабораторії біохімії та фізіології рослин АН СРСР. В 1932 р. Юрій Васильович Медведєв перейшов до Ленінградського державного університету на посаду доцента, де першим у СРСР організував курс та практикум, який був присвячений вивченню ферментів. І в цей період він друкує свою монографію «Новые направления в учении о ферментах» [9]. Юрій Васильович Медведєв розробив метод отримання етило-

вого спирту з деревини. У 1933 р. Медведєва Ю.В. призначають начальником біохімічного цеху Череповецького експериментального гідролізного заводу, де протягом двох років він працював над організацією виробництва етилового спирту з деревини. В 1936 р. науковець почав працювати в інституті експериментальної медицини Всесоюзного інституту експериментальної медицини та захистив докторську дисертацію: «Кінетична теорія біохімічних процесів». В 1937 р. Юрій Васильович Медведєв був обраний завідувачем кафедри анатомії та фізіології рослин Харківського університету, а в 1938 р. - отримав звання професора [10, 12].

Після деокупації Одеси (1944) - Юрій Васильович Медведєв очолив кафедру біохімії і мікробіології Одеського державного університету (ОДУ), яка існувала один рік і одночасно зайняв посаду директора ботанічного саду і завідувача кафедри хімії зерна в інституті інженерів борошномельної промисловості [10]. Протягом 1945-1949 рр. - Юрій Васильович Медведєв очолював кафедру біохімії. У 1949 р. під тиском лисенківців кафедру було ліквідовано. До кінця 1949 р. Юрій Васильович Медведєв очолював Секцію біохімії в Зообіні при ОДУ [10].

В 1964 р. була організована самостійна кафедра біохімії, яку очолив доктор медичних наук Анатолій Якович Розанов [12-15].

Анатолій Якович Розанов народився в 1929 р. в Одесі. В 1944 р. в 15-річному віці після дострокового закінчення школи він вступив до Одеського медичного інституту, який закінчив з відзнакою в 1949 р. У тому ж році він вступив до аспірантури Одеського медичного інституту. Під керівництвом професора Д.А. Цуверкалова Анатолій Якович Розанов підготував кандидатську дисертацію «Воздействие длительного медикаментозного сна на потребность организма в витамине С», яку захистив в 1952 р.

В 1952 р. Розанов Анатолій Якович був зарахований на посаду асистента кафедри біохімії Одеського медичного інституту. На цій посаді він працював 10 років. За цей період підготував докторську дисертацію «Метаболізм тіаміну та його фосфорних ефірів і дисульфідів в тваринному організмі». У 1962 р. Анатолій Якович перейшов в Одеський НДІ туберкульозу на посаду керівника біохімічної лабораторії. На цій посаді він працював до 1963 р. У тому ж році Анатолій Якович Розанов був обраний за конкурсом на посаду завідувача лабораторії біохімії Інституту геронтології та експериментальної патології АМН СРСР (м. Київ). В 1964 р. Розанов А.Я. захистив докторську дисертацію і

*Анатолій Якович Розанов
1929-2004 [15]*

був запрошений до Одеського державного університету на посаду завідувача щойно організованої кафедри біохімії.

У штаті кафедри було п'ять викладачів, один старший лаборант і один лаборант. На посаді викладачів, крім професора Розанова А.Я., працювали доцент Голубцева М.В., доцент Тоцький В.М., доцент Коваль В.Т., асистент Карпов Л.М. На посаді старшого лаборанта працювала Монакіна Т.О.

Доцент Голубцева М.В. була однією із аспіранток ще за часів професора Медведєва Ю.В. Її доля складалася досить складно. Довгий час партійне керівництво факультету не давало їй рекомендацію в аспірантуру, тому що вона була донькою так званого «ворогу народу».

З відкриттям в 1964 р. кафедри, Голубцева М.В. обіймала посаду доцента і читала загальний курс «Біофізики» і спецкурс «Біохімія білка».

Доцент Тоцький В.М. читав спецкурс «Біохімія нуклеїнових кислот». На кафедрі біохімії Тоцький Владлен Миколайович підготував докторську дисертацію і перейшов на посаду завідувача кафедри генетики. Доцент Коваль В.Т. читав спецкурс «Біохімія антибіотиків» і «Еволюційна біохімія». В 1975 р. він очолив кафедру ботаніки. Асистент Карпов Л.М. на кафедрі біохімії підготував кандидатську, а потім і докторську дисертації і в 2001 р. очолив кафедру фізіології людини і тварин.

З перших днів існування кафедри завдяки зусиллям Анатолія Яковича Розанова на кафедрі з'явилося сучасне на той період обладнання. На кафедрі також була організована радіоізотопна лабораторія, яка зіграла вирішальну роль в подальших дослідженнях співробітників кафедри. В 1966 р. А. Я. Розанов отримав звання професора [12].

Дослідження кафедри біохімії того часу були присвячені вивченню механізмів взаємодії вітамінів в організмі. Професор Розанов А. Я. організував ці дослідження під впливом академіка АН УРСР Р.В. Чаговця, який працював завідувачем відділу біохімії вітамінів та коферментів Інституту біохімії АН УРСР. Чаговець Р.В. був засновником вітамінологічних досліджень не тільки в Україні. Під його впливом професор Ю.М. Островський розпочав роботу з вивчення метаболізму вітамінів в м. Гродно (Білорусь) в відділі АН БРСР, який потім переріс в Інститут біохімії АН Білорусі.

Завдяки існуванню радіоізотопної лабораторії співробітники кафедри біохімії ОДУ отримали можливість досліджувати динаміку розподілу і метаболізм в організмі ^{14}C -тіаміну, ^{14}C -нікотинової кислоти, ^{35}S -ліпоату, ^{14}C -біотину, ^{14}C -рибофлавіну.

Певне наукове значення мали дослідження впливу екстремальних факторів (гіпоксія, гіпотермія) на динаміку розподілу вітамінів в організмі. На кафедрі біохімії були вперше в СРСР синтезовані нікотиноіл-ГАМК- ^{14}C і пантогам- ^{14}C . Фармакодинаміка цих сполук теж була досліджена. Істотний внесок в теорію механізмів проникнення вітамінів крізь біологічні мембрани дали дослідження накопичення мічених вітамінів та їх метаболітів у мітохондріях.

Особливе місце в дослідженнях кафедри займала проблема взаємодії вітамінів у тваринному організмі. Ці дослідження почалися з вивчення ефектів впливу одного вітаміну на розподіл і фіксацію в тканинах іншого. В значній більшості випадків був отриманий стимулювальний ефект парного введення функціонально пов'язаних вітамінів на фіксацію кожного з них. Ці дослідження дозволили професору Розанову А.Я. сформулювати гіпотезу співдружного протеїдикування вітамінів, що входять у формі коферментів в мультиензимні комплекси. Ця гіпотеза була прийнята вітамінологами як один з можливих механізмів взаємодії вітамінів в організмі.

Отримані результати мали практичне значення. На їх основі вперше в СРСР на кафедрі біохімії були створені ампульовані полівітамініні препарати.

В останні роки свого життя професор Розанов А.Я. займався проблемою впливу екстремальних факторів на біохімічні процеси в організмі та питаннями нейрохімії.

Анатолій Якович Розанов був автором та співавтором таких видатних наукових видань, як: «Обмен витаминов при сердечно-сосудистых заболеваниях» (1975), «Экспериментальная витаминология» (1979), «Ферментативные процессы и их коррекция при экспериментальных состояниях» (1985), «Механизмы регуляции биокатализа» (1989), «Ферментная технология» (1996).

За період завідування кафедрою біохімії (1964–1995 рр.) під керівництвом Розанова А. Я. було захищено більше 40 кандидатських дисертацій. Він був науковим консультантом 6 докторських дисертацій. Анатолій Якович Розанов був автором 10 монографій і більше 200 наукових статей [12, 15].

З 1995 р. завідувачем кафедри став доцент Олександр Вікторович Запорожченко [11].

З 1978 р. Олександр Вікторович Запорожченко працював у Одеському університеті на посадах молодшого наукового співробітника, завідувача ізотопної лабораторії, асистента, старшого викладача, доцента, завідувача кафедри біохімії. З 2002 р. – проректор з науково-педагогічної роботи.

Захистив кандидатську дисертацію «Распределение в животном организме и действие на функционально связанные ферменты некоторых алкил-производных 3-оксипиридина, антиоксидантного и геропротекторного действия» (1990). В 1995 р. Олександр Вікторович отримав вчене звання доцента кафедри біохімії.

Запорожченко О.В. нагороджений нагрудними знаками «Відмінник освіти» (1999),

*Олександр Вікторович Запорожченко
1956 р.н. [11]*

«Антон Макаренко» (2005) Міністерства освіти і науки України; Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України (2004); присвоєне почесне звання «Заслужений працівник освіти України» (2015).

Олександр Вікторович є одним із тих, хто стояв біля витоків упровадження тестових технологій оцінювання якості освіти. Упродовж 2002-2005 рр. очолював Одеський регіональний центр тестових технологій, з чого в Україні розпочався пілотний експеримент щодо створення нової прозорої та антикорупційної системи вступу абітурієнтів до вищих навчальних закладів.

Під керівництвом О.В. Запорожченко в ОНУ імені І.І. Мечникова розроблена та впроваджена комп'ютерна програма для здійснення контролю знань студентів за тестовими технологіями.

Олександр Вікторович Запорожченко опублікував понад 100 наукових та навчально-методичних праць.

Одним з наукових напрямків кафедри з 1995 по 2010 рр. були дослідження особливостей функціонування системи протеолізу за онкопроцесу, яку очолювала професор кафедри біохімії, доктор біологічних наук Вовчук Ірина Леонідівна. За цим напрямком опубліковано більше 100 наукових публікацій, захищено 1 докторську та 2 кандидатські дисертації.

З 2015 по 2022 рр. кафедрою біохімії завідував професор, доктор біологічних наук Петров Сергій Анатолійович.

Сергій Анатолійович Петров народився в Одесі в 1951 р. В 1967 р. вступив на біологічний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, під час навчання захоплювався біохімією, вітамінологією та геронтологією. В 1972 р. вступив до аспірантури біологічного факультету, під час

*Петров Сергій Анатолійович
1951 р.н. [14]*

навчання в аспірантурі вивчав філогенетичні особливості взаємодії вітамінів. Після закінчення аспірантури працював асистентом, доцентом, професором кафедри біохімії. В 1980 р. Сергій Анатолійович успішно захистив кандидатську дисертацію за темою «Особенности взаимодействия функционально-связанных витаминов в организме мидий, кефали и крыс». З 1980 року на кафедрі, під керівництвом доцента Петрова С.А. був розпочатий новий науковий напрямок з вивчення некоферментних функцій вітамінів.

Необхідність таких досліджень була продиктована наступними причинами: багато біохімічних ефектів, що спостерігалися після введення фізіологічних доз вітамінів, не вкладалися в рамки уявлень про коферментні функції вітамінів, а іноді були прямо проти-

лежними цим уявленням. Крім того, дослідження біохімічних ефектів, які спостерігалися після введення катаболітів вітамінів, нездатних перетворюватися в коферменти, продемонстрували ефекти впливу цих сполук на ряд біохімічних процесів. На базі цих досліджень, у 1992 р. Петровим С.А. була захищена докторська дисертація «Регуляція тиаміном и его метаболитами процессов образования и обмена аминокислот и кетокислот в организме».

У цих дослідженнях було продемонстровано, що такий катаболіт тіаміну, як тіохром здатний регулювати активність певної групи ферментів. Крім того, був вивчений характер катаболізму в організмі таких вітамінів як тіамін, ліпоева кислота, пантотенова кислота і ніотинова кислота.

Специфічні функції катаболітів цих вітамінів зараз ретельно вивчаються.

За цим напрямком опубліковано більше 200 наукових статей, 2 підручники і 3 монографії.

Під керівництвом професора С.А. Петрова ретельно вивчається біохімічний ефект спільної дії всіх присутніх у клітинах метаболітів того чи іншого вітаміну. Такий комплекс всіх метаболітів окремих вітамінів, що утворюються, професор запропонував назвати Вітаболомом. Дослідження в цьому напрямку, які були проведені з тіаміновим, рибофлавіновим, і пантотеновим Вітаболомом продемонстрували, що в деяких випадках комплекси метаболітів мають регуляторні властивості і принципово відрізняються від таких у відповідних вітамінів і коферментів.

В даний час вітамінологічні дослідження в Україні та за кордоном переживають етап бурхливого розвитку. Це пов'язано, перш за все, з відкриттям нових продуктів метаболізму вітамінів, які в ряді випадків виявляються ефективними модуляторами найважливіших метаболічних систем.

З 2018 р. Петров С.А. очолює Одеське відділення Українського біохімічного товариства (ОВ УБТ).

В 2021 р. кафедра біохімії брала участь в міжнародному науковому проєкті по дослідям біоресурсів Антарктиди.

Під керівництвом професора С.А. Петрова було захищено 1 докторську і 9 кандидатських дисертацій.

Сергій Анатолійович Петров є автором та співавтором таких визначних наукових видань, як: «Ферменти захисту і агресії мікроорганізмів» (2011), «Екологія суспільства» (2012), «Вітамінологія» (2013), «Патологічна біохімія» (2021).

Зараз біохімічні дослідження проводять кандидати біологічних наук, доценти Будняк Олександр Костянтинівич, Сорокін Андрій Вікторович, Федорко Наталія Леонідівна, Чернадчук Сніжана Сергіївна.

Науково-дослідна робота викладачів спрямована на дослідження:

- Біохімії стресу та адаптації.
- Механізмів регуляції обміну речовин у нормі та за дії на організм екстремальних факторів.

- Особливостей функціонування ферментів системи живих організмів за умов експериментальних патологій (зокрема за умов нейропатологій).
- Некоферментних функцій вітамінів в організмі в нормі та під впливом експериментальних факторів.
- Енергетичного статусу живих організмів за дії навколишнього середовища.

В 2022 р. відбулась реорганізація кафедр біологічного факультету ОНУ імені І. І. Мечникова і кафедра біохімії була об'єднана з кафедрою молекулярної біології та генетики (утворилась кафедра молекулярної біології, біохімії та генетики).

Таким чином, кафедра біохімії Одеського національного університету в 2022 р. припинила своє існування, як окрема кафедра.

Надані в роботі факти поглиблюють знання щодо історії біохімічних досліджень в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Стаття надійшла до редакції 21.06.2024

Список використаної літератури

1. Богачик Т. А., Єфремова І. В., Рясіков Л. В. Зав'ялов В. В. (1873–1930) – ординарний професор кафедри зоології, порівняльної анатомії та фізіології природничого відділення Імператорського Новоросійського університету // *Тези доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 175-річчю з дня народження І. М. Сеченова*. Одеса, 2004. С. 3–5.
2. Биографический словарь профессоров и преподавателей императорского Юрьевского бывшего Дерпатского университета. Юрьев, 1903. Т.2. С. 313-314
3. Бабий Т. П., Коханова Л. Л., Костюк Г. Г. и др. *Биологи: биографический справочник* / отв. ред. Ф. И. Серков. Киев: «Наукова думка», 1984. 816 с.
4. Запорожан В. Н., Кресюн В. М., Романова Н. А. Наука в південному регіоні України (1971–2011). Одеський національний медичний університет. Одеса: Фенікс, 2011. С. 249–269.
5. Запорожченко О. В., Рясіков Л. В. Про одеський період в житті доктора медицини, ординарного професора фізіологічної хімії Імператорського Новоросійського університету Анатолія Костянтиновича Медведєва (1863–1921) // *Тези доповідей науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої 175-річчю з дня народження І. М. Сеченова*. Одеса, 2004. С. 23–25.
6. Зав'ялов Василь Васильович / К. К. Васильєв // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-15109>
7. Історія Одеського університету за 100 років / Відп. ред. О. І. Юрженко. К.: Вид-во КДУ, 1968. 423 с.
8. Історія Одеського університету (1865-2000) /Л. О. Ануфрієв, С. О. Аппатов, Ю.О. Амброз; гол. ред.: В. А. Сминтина; ОДУ ім. І. І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2000. 225 с.
9. Медведєв Анатолій Костянтинович / К. К. Васильєв // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-67333>
10. Медведєв Юрій (Георгій) Васильович / В. О. Кузнецов // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-67370>
11. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія та сучасність (1865–2015) / ОНУ ім. І. І. Мечникова; гол. ред.: І. М. Коваль; вступ. слово: І. М. Коваль, В. М. Хмарський. Одеса: Одеський нац. ун-т, 2015. 963 с.
12. Петров С. А. Історія кафедри біохімії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. *Вісник ОНУ*. 2013. Том 18. С. 7–12. doi: [https://doi.org/10.18524/2077-1746.2013.4\(33\).45543](https://doi.org/10.18524/2077-1746.2013.4(33).45543)

13. Професори Одеського (Новоросійського) університету: біогр. словник / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наукова б-ка; відп. ред. В. А. Сминтина; заст. відп. ред. М. О. Подрезова; авт. вступ. ст. В. М. Хмарський; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. Вид. 2-ге, доп. Одеса: Астропринт, 2005. Том 2. 509 с.
14. Професори Одеського (Новоросійського) університету: біогр. словник / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наукова б-ка; відп. ред. В. А. Сминтина; заст. відп. ред. М. О. Подрезова; авт. вступ. ст. В. М. Хмарський; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. Вид. 2-ге, доп. Одеса: Астропринт, 2005. Том 3. 597 с.
15. Професори Одеського (Новоросійського) університету: біогр. словник / ОНУ ім. І. І. Мечникова, Наукова б-ка; відп. ред. В. А. Сминтина; заст. відп. ред. М. О. Подрезова; авт. вступ. ст. В. М. Хмарський; упоряд. та бібліогр. ред.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. Вид. 2-ге, доп. Одеса: Астропринт, 2005. Том 4. 629 с.

С. А. Петров, С. С. Чернадчук, О. К. Будняк, А. В. Сорокін
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, кафедра
молекулярної біології, біохімії та генетики, вул. Всеволода Змієнка, 2,
м. Одеса, 65082, Україна

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК КАФЕДРИ БІОХІМІЇ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Резюме

Мета. Висвітлення основних біографічних даних і результатів науково-педагогічної діяльності науковців, які працювали в період становлення і розвитку кафедри біохімії.

Основні результати. Описана історія кафедри біохімії Одеського національного університету. Наведені дані щодо її заснування і вчених, які працювали на кафедрі. Охарактеризовані основні напрямки наукових досліджень співробітників кафедри.

Висновки. Надані в роботі факти поглиблюють знання щодо історії біохімічних досліджень в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова.

Ключові слова: історія, Одеський університет, кафедра біохімії.

S. A. Petrov, S. S. Chernadchuk, O. K. Budnyak, A. V. Sorokin
Odesa I. I. Mechnikov National University, 2 Vsevoloda Zmiiienka St, Odesa,
65082, Ukraine

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE DEPARTMENT OF BIOCHEMISTRY OF ODESA I. I. MECHNIKOV NATIONAL UNIVERSITY

Summary

Aim. To highlight the main biographical data and results of scientific and pedagogical activities of scientists who worked during the period of formation and development of the Department of Biochemistry.

Main results. The history of the Department of Biochemistry of Odesa National University is described. Data on its foundation and scientists who worked at the department are presented. The main directions of scientific research of the department's employees are characterized.

Conclusions. The facts presented in the work deepen knowledge about the history of biochemical research of Odesa I. I. Mechnikov National University.

Keywords: history, Odesa University, Department of Biochemistry.

References

1. Bogachyk, T. A., Yefremova, I. V., Ryasikov & L. V. Zavyalov, V. V. (1873–1930) – full professor of the Department of Zoology, Comparative Anatomy and Physiology of the Department of Natural Sciences of the Imperial Novorossiysk University. Abstracts of reports scientific and practical conference with international participation, dedicated to the 175th anniversary of the birth of I. M. Sechenov. Odesa, 2004. P. 3–5. [In Ukrainian].
2. Biographical dictionary of professors and teachers of the Imperial Yurievskogo former Derpatkogo University. Yuryev, 1903. Volume 2. P. 313–314. [In Ukrainian].
3. Babii, T. P., Kokhanova, L. L., & Kostyuk, G. G. i dr. (1984). Biologi: biograficheskii spravochnik [Biologists: biographical guide] / otv. red. F. I. Serkov. Naukova dumka. 816 s. [in Russian].
4. Zaporozhan, V.N., Kresyun, V.M., & Romanova N.A. Science in the Southern Region of Ukraine (1971–2011). Odesa National Medical University. Odesa: Phoenix, 2011. P. 249–269. [In Ukrainian].
5. Zaporozhchenko O. V., Ryasikov L. V. About the Odesa period in the life of Anatoly Kostyantynovich Medvedev (1863–1921), Doctor of Medicine, Full Professor of Physiological Chemistry of the Imperial Novorossiysk University (1863–1921) // Abstracts of reports of a scientific and practical conference with international participation, dedicated to 175 - a speech from I. M. Sechenov's birthday. Odesa, 2004. P. 23–25. [In Ukrainian].
6. Zavyalov Vasylyovych / K. K. Vasiliev // Encyclopedia of Modern Ukraine [Electronic resource] / Redcol.: I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovsky, M. G. Zheleznyak [and others] ; National Academy of Sciences of Ukraine, National Academy of Sciences. K.: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2010. Access mode: <https://esu.com.ua/article-15109> [In Ukrainian].
7. History of Odesa University for 100 years. / Yurzhenko O. I. K.: KDU, 1968. 423 p. [In Ukrainian].
8. History of Odesa University (1865–2000) / L. O. Anufriev, S. O. Appatov, Yu.O. Ambrose; Goal. editor: V. A. Smintyna; State University named after I. I. Mechnikova. Odesa: Astroprint, 2000. 225 p. [In Ukrainian].
9. Medvedev Anatoly Kostyantynovich / K. K. Vasiliev // Encyclopaedia of Modern Ukraine [Electronic resource] / Redcol. : I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovsky, M. G. Zheleznyak [and others] ; National Academy of Sciences of Ukraine, National Academy of Sciences. K.: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2018. – Access mode: <https://esu.com.ua/article-67333> [In Ukrainian].
10. Medvedev Yuriy (Georgiy) Vasylyovych / V. O. Kuznetsov // Encyclopedia of Modern Ukraine [Electronic resource] / Editors: I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovsky, M. G. Zheleznyak [and others]; National Academy of Sciences of Ukraine, National Academy of Sciences. K.: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2018. – Access mode: <https://esu.com.ua/article-67370> [In Ukrainian].
11. Odesa National University named after I. I. Mechnikov. History and modernity (1865–2015) / ONU named after I. I. Mechnikova; Goal. editor: I. M. Koval; introduction. words: I. M. Koval, V. M. Khmarskyi. Odesa: Odesa National. University, 2015. 963 p. [In Ukrainian].
12. Petrov S. A. History of the Department of Biochemistry of Odesa I. I. Mechnikov National University. ONU Bulletin. 2013. Volume 18. P. 7–12. doi: [https://doi.org/10.18524/2077-1746.2013.4\(33\).45543](https://doi.org/10.18524/2077-1746.2013.4(33).45543) [In Ukrainian].
13. Professors of Odesa (Novorossiysk) University: biographical dictionary / ONU named after I. I. Mechnikov, Scientific journal; deputy editor V. A. Smyntyn; deputy editor M. O. Podrezov; author of the introduction by V. M. Khmarsky; editor and bibliography by V. P. Pruzhina, V. V. Samodurova. 2nd ed., supplement Odesa: Astroprint, 2005. Volume 2. 509 p. [In Ukrainian].
14. Professors of Odesa (Novorossiysk) University: biographical dictionary / ONU named after I. I. Mechnikov, Scientific journal; deputy editor V. A. Smyntyn; deputy editor M. O. Podrezov; author of the introduction by V. M. Khmarsky; editor and bibliography by V. P. Pruzhina, V. V. Samodurova. Ed. 2nd, supplement. Odesa: Astroprint, 2005. Vol. 3. 597 p. [In Ukrainian].
15. Professors of Odesa (Novorossiysk) University: biogr. dictionary / ONU named after I.I. Mechnikov, Scientific b-ka; deputy editor V. A. Smintyna; deputy editor M. O. Podrezova; author of the introduction by V. M. Khmarsky; editor and bibliographer: V. P. Pruzhina, V. V. Samodurova. Ed. 2nd, supplement. Odesa: Astroprint, 2005. Vol. 4. 629 p. [In Ukrainian].